

Společenské funkce lesů – některé právní souvislosti

Martin Flora

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta lesnická a dřevařská
AK Pásek, Honěk & partneři

Společenské funkce lesů - některé právní souvislosti

- 1. Podmínky pro umístování staveb k plnění společenských funkcí lesů**
- 2. Odpovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech**
- 3. Odpovědnost vlastníka lesa za bezpečnost návštěvníků**
- 4. Právní minimum pro poskytovatele lesní pedagogiky**

Podmínky pro umíst'ování staveb k plnění společenských funkcí lesů

1. Podmínky vyplývající z pravidel soukromého práva (zejm. občanský zákoník, částečné lesní zákon)
2. Podmínky vyplývající z pravidel veřejného práva (zejména stavební zákon, lesní zákon)

Podmínky pro umístování staveb k plnění společenských funkcí lesů

Pro umístění stavby je zapotřebí splnit podmínky vyplývající z obou okruhů pravidel, tj. získat k umístění stavby oprávnění jak v režimu soukromého, tak v režimu veřejného práva.

Primární postavení má soukromoprávní oprávnění, tzn., že oprávnění v režimu soukromého práva není závislé na existenci oprávnění veřejnoprávního (jeho existence není pro zřízení soukromoprávní oprávnění právně vůbec relevantní), zatímco pro vznik veřejnoprávního oprávnění je nezbytné soukromoprávním oprávněním (vlastnické právo, právo stavby, věcné břemeno) disponovat.

Podmínky pro umístování staveb v režimu soukromého práva

Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.)

Stavba je součástí věci - superficiální zásada (§ 505-509)

Součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, **stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení** s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech.

Podmínky pro umístování staveb v režimu soukromého práva

Právní tituly opravňující ke zřízení stavby podle občanského zákoníku:

- **vlastnické právo** (stavba na vlastním pozemku)
- **právo stavby** (stavba na cizím pozemku)
- **věcné břemeno** (stavba na cizím pozemku)

Podmínky pro umístování staveb v režimu soukromého práva

Neoprávněná stavba

Stavba zřízená bez soukromoprávního titulu je **stavbou neoprávněnou** (v režimu soukromého práva).

Pozor – stavba mající v režimu soukromého práva charakter stavby oprávněné může být v režimu veřejného práva neoprávněnou, tedy tzv. černou stavbou, a naopak!

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Stavební zákon (zákon č. 183/2006 Sb., v platném znění – StavZ)

Pojem „stavba“ je ve stavebním zákoně definován velmi široce :

*„Stavbou se rozumí **veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání.**“*
(§ 2 odst. 3 stavebního zákona)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Stavba ve smyslu § 2 odst. 3 StavZ

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Pojem „zařízení“

„Zařízením se pro účely tohoto zákona rozumí informační a reklamní panel, tabule, deska či jiná konstrukce a technické zařízení, pokud nejde o stavbu podle § 2 odst. 3. V pochybnostech, zda se jedná o stavbu nebo zařízení, je určující stanovisko stavebního úřadu.“ (**§ 3 odst. 2 stavebního zákona**)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Zařízení podle § 3 odst. 2 StavZ:

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Zařízení podle § 3 odst. 2 StavZ:

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Stavba X Zařízení

Právní režim pro umístování zařízení a staveb je v podstatných ohledech shodný!

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

K umístění stavby (zařízení) pro rekreaci je vyžadován **soulad s územně plánovací dokumentací** (zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán, byl-li vydán)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Zákonné omezení výstavby v nezastavěném území:

„V nezastavěném území **lze v souladu s jeho charakterem umístovat stavby, zařízení, a jiná opatření pouze pro zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství, těžbu nerostů, pro ochranu přírody a krajiny, pro veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a dále taková technická opatření a stavby, které zlepší podmínky jeho využití pro účely rekreace a cestovního ruchu, například cyklistické stezky, hygienická zařízení, ekologická a informační centra.** Uvedené stavby, zařízení a jiná opatření včetně staveb, které s nimi bezprostředně souvisejí včetně oplocení, lze v nezastavěném území umístovat v případech, pokud je územně plánovací dokumentace výslovně nevylučuje.“ (§ 18 odst. 5 stavebního zákona)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Základní pravidlo pro umístování staveb a zařízení:

„Umístovat stavby nebo zařízení, jejich změny, ... lze jen na základě územního rozhodnutí nebo územního souhlasu, nestanoví-li zákon jinak.“ (§ 76 odst. 1 stavebního zákona)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Umístění stavby může být vázáno na:

- **územní rozhodnutí o umístění stavby** (může být nahrazeno územním souhlasem nebo veřejnoprávní smlouvou)
- **územní souhlas** (může být nahrazen veřejnoprávní smlouvou)
- **nemusí být vázáno na nic**

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Významnou a užitečnou pomůckou při řešení otázky, zda potřebují územní rozhodnutí nebo souhlas (nebo nic) je **územně plánovací informace** podle § 21 stavebního zákona, kterou poskytuje stavební úřad

„Každý, kdo navrhuje vydání územního rozhodnutí nebo územního souhlasu, je povinen dbát požadavků uvedených v § 90 a být šetrný k zájmům vlastníků sousedních pozemků a staveb, za tímto účelem si může vyžádat územně plánovací informaci, nejsou-li mu podmínky využití území a vydání územního rozhodnutí nebo územního souhlasu známy.“ (§ 76 odst. 2 stavebního zákona)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Územně plánovací informace je předběžnou informací podle § 139 správního řádu, tzn., že stavební úřad **je jejím obsahem vázán** (s výjimkou dodatečné změny podmínek pro její vydání)

Cílem je **zajištění předvídatelnosti** rozhodnutí

Poskytnutá územně plánovací informace platí 1 rok ode dne jejího vydání

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Územní rozhodnutí ani územní souhlas není zapotřebí např. pro umístění těchto staveb a zařízení (§ 79 odst. 2 stavebního zákona):

- informační a reklamní zařízení o celkové ploše do 0,6 m² umístovaná mimo ochranná pásma pozemních komunikací,
- propustky na neveřejných účelových komunikacích,
- sjezdy a nájezdy na pozemní komunikace sloužící k připojení sousední nemovitosti

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

- oplocení lesních školek, oplocení zřízené k ochraně lesních porostů před zvěří na lesních pozemcích a oplocení dřevin vysazených za účelem založení územního systému ekologické stability, která jsou bez podezdívky, přičemž nesmí dojít k omezení provozu na pozemní komunikaci nebo k přerušení turisticky značené trasy,
- stavby pro hospodaření v lesích a stavby pro výkon práva myslivosti do 30 m² zastavěné plochy a do 5 m výšky, bez podsklepení,
- přístřešky o jednom nadzemním podlaží, které slouží veřejné dopravě, a jiné veřejně přístupné přístřešky do 40 m² zastavěné plochy a do 4 m výšky,

U všech uvedených staveb musí mít stavebník k jejich umístění soukromoprávní titul!

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

V ostatních případech je vyžadováno **územní rozhodnutí o umístění stavby** nebo **územní souhlas**

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Realizace umístěné stavby :

- **bez stavebního povolení či ohlášení** (stavby a zařízení uvedené v § 103 stavebního zákona, sem patří mj. všechny stavby a zařízení, k jejichž realizaci není zapotřebí území rozhodnutí ani územní souhlas)
- **na základě ohlášení stavby** (stavby a zařízení uvedená v § 105 stavebního zákona)
- **na základě stavebního povolení** (stavby neuvedené v § 103 a 105 stavebního zákona)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Realizace umístěné stavby :

Stavební povolení a ohlášení lze nahradit veřejnoprávní smlouvou nebo oznámením stavebního záměru s certifikátem autorizovaného inspektora

Vyhláška č. 433/2001 Sb., kterou se stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Podmínky vyplývající z lesního zákona

Možné situace:

- a) zřízení stavby či zařízení není podmíněno jejich projednáním v řízení podle jiných právních předpisů
- b) zřízení stavby či zařízení je podmíněno jejich projednáním v řízení podle jiných právních předpisů (zejména územní řízení nebo řízení o vydání územního souhlasu)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Podmínky vyplývající z lesního zákona

Možné situace:

- A. stavba či zařízení nevyžadují odnětí pozemků plnění funkcí lesů, ani nezakládají omezení využívání pozemků pro plnění funkcí lesa,
- B. stavba či zařízení vyžadují odnětí pozemků plnění funkcí lesů, nebo zakládají omezení využívání pozemků pro plnění funkcí lesa.

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Podmínky vyplývající z lesního zákona

Platí-li kombinace **a) + A)**, je možno stavbu nebo zařízení realizovat bez dalšího, postačí jen soukromoprávní titul (typicky oplocení na ochranu před škodami zvěří, informační tabule apod.)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Podmínky vyplývající z lesního zákona

Platí-li kombinace **a) + B)**, je nezbytné předchozí vydání **rozhodnutí o odnětí nebo omezení vydané orgánem státní správy lesů podle § 15 a násl. LesZ.**

Přitom je nutno respektovat ustanovení § 15 odst. 2 LesZ („*Odnětí nebo omezení pro nové stavby pro rekreaci na pozemcích určených pro plnění funkcí lesa musí být v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací. V lesích ochranných a v lesích zvláštního určení nesmí nové stavby narušit plnění funkcí, pro které byly tyto lesy vyhlášeny za lesy ochranné nebo za lesy zvláštního určení.*“)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Podmínky vyplývající z lesního zákona

Platí-li kombinace **b) + A)**, je nezbytné předchozí vydání **rozhodnutí či jiného správního aktu podle zvláštních právních předpisů** (typicky územního rozhodnutí nebo územního souhlasu) a **souhlas orgánu státní správy lesů** podle § 14 odst. 2 LesZ (*„Dotýká-li se řízení podle zvláštních předpisů zájmů chráněných tímto zákonem, rozhodne stavební úřad nebo jiný orgán státní správy jen se souhlasem příslušného orgánu státní správy lesů, který může svůj souhlas vázat na splnění podmínek. Tohoto souhlasu je třeba i k dotčení pozemků do vzdálenosti 50 m od okraje lesa. Souhlas vydávaný jako podklad pro rozhodnutí o umístění stavby nebo územní souhlas a dále pro rozhodnutí o povolení stavby, zařízení nebo terénních úprav anebo jejich ohlášení je **závazným stanoviskem** podle správního řádu a není samostatným rozhodnutím ve správním řízení.“*)

Podmínky pro umístování staveb v režimu veřejného práva

Podmínky vyplývající z lesního zákona

Platí-li kombinace **b) + B)**, je nezbytné předchozí vydání **rozhodnutí či jiného správního aktu podle zvláštních právních předpisů** (typicky územního rozhodnutí nebo územního souhlasu), **souhlas orgánu státní správy lesů** podle § 14 odst. 2 LesZ a rovněž **rozhodnutí o odnětí nebo omezení vydané orgánem státní správy lesů podle § 15 a násl. LesZ** (i zde je nutno respektovat ustanovení § 15 odst. 2 LesZ)

Odpovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Odpovědnost podle lesního zákona (LesZ)

§ 22, odst. 1: „Vlastníci nemovitostí nebo investoři staveb a zařízení jsou povinni provést na svůj náklad nezbytně nutná opatření, kterými jsou nebo budou jejich pozemky, stavby a zařízení zabezpečeny před škodami způsobenými zejména sesuvem půdy, padáním kamenů, pádem stromů nebo jejich částí, přesahem větví a kořenů, zastíněním a lavinami z pozemků určených k plnění funkcí lesa; tato opatření jsou oprávněni provést i na pozemcích určených k plnění funkcí lesa. Rozsah a způsob zabezpečovacích opatření stanoví orgán státní správy lesů, pokud není podle zvláštních předpisů příslušný jiný orgán státní správy. Vlastník pozemků určených k plnění funkcí lesa je povinen provedení opatření strpět.“

Odpovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Odpovědnost podle lesního zákona (LesZ)

§ 22, odst. 1: *„Vyžaduje-li zajištění bezpečnosti osob a majetku kromě opatření uvedených v odstavci 1 i změnu ve způsobu hospodaření v lese nebo omezení ve využívání pozemků určených k plnění funkcí lesa, rozhodne orgán státní správy lesů o dalších opatřeních a určí, kdo ponese náklady s tím spojené a kdo nahradí vlastníku lesa případnou újmu. Ustanovení zvláštních předpisů zůstávají nedotčena.“*

Odovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Aplikace § 22 LesZ v soudní praxi

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18.1.2006, č. j. 15 Ca 85/2005 - 34: „Orgán státní správy lesů či jiný příslušný orgán státní správy nemůže na základě § 22 odst. 1 věty druhé zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona, vydat rozhodnutí, kterým stanoví rozsah a způsob zabezpečovacího opatření na skalním masívu nacházejícího se na pozemku určeného k plnění funkcí lesa vlastníku sousední nemovitosti. Takové zabezpečovací opatření je svojí podstatou natolik rozsáhlé, intenzivní a náročné na odborné provedení, že zdaleka přesahuje možnosti vlastníka ohrožené nemovitosti. Nelze jej proto srovnávat se zabezpečovacími opatřeními, které se podle § 22 odst. 1 věty první lesního zákona provádějí k předcházení škod způsobených zejména sesuvem půdy, padáním kamenů, pádem stromů nebo jejich částí, přesahem větví a kořenů, zastíněním a lavinami z pozemků určených k plnění funkcí lesa.“

Odpoř�dnost vlastnřka lesa za řkody na cizřch nemovitostech

Aplikace ř 22 LesZ v soudnř praxi

Rozsudek Nejvyšř sprřvnřho soudu ze dne 31.7.2008 ř.j. 2 As 7/2008-50):

„Ustanovenř ř 22 lesnřho zřkona nezbuvuje vlastnřka lesa povinnosti provřdět ořez vřtvř nad pozemnřmi komunikacemi, neboť tuto povinnost nemř vlastnřk ani sprřvce komunikace.“

Odpovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Odpovědnost podle občanského zákoníku

Rozsudek NS ze dne 12.6.2003, sp. zn. 25 Cdo 2183/2001:

„Právní úprava státní správy v oblasti hospodaření s lesy na základě zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, sledující především zájem na ochraně lesa, neznamená, že by vlastník lesního pozemku, případně nájemce či právnická osoba, již je podle ustanovení § 4 odst. 1 cit. zákona o lesích svěřeno nakládání s lesy ve vlastnictví státu, byl zbaven povinností, které mu plynou z obecného právního předpisu (občanského zákoníku).“

Odpovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Odpovědnost podle občanského zákoníku

Rozsudek NS ze dne 25. února 2003 sp. zn. 25 Cdo 618/2001:

„Každý je podle § 415 obč. zák. povinen zachovávat vždy takový stupeň bedlivosti (pozornosti), který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který - objektivně posuzováno - je způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku; uvedené ustanovení mu však neukládá povinnost předvídat každý v budoucnu možný vznik škody.“

Odovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.):

§ 2900: *„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“*

Odovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.):

§ 2902: „Kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit.“

§ 2937: „Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci. Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě.“

Odpořvednost vlastnřka lesa za řkody na cizřch nemovitostech

Mořnost vzdání se prřva na nřhradu řkody na pozemku (§ 2897 obřanského zřkonřku)!

„Vzdř-li se nřkdo prřva domřhat se nřhrady řkody vzniklė na pozemku a je-li vzdání zapsřno do veřejnėho seznamu, přsobř to i proti pozdėřřim vlastnřkřm.“

Odpovědnost vlastníka lesa za škody na cizích nemovitostech

Jiné předpisy:

- zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, v platném znění
- zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, v platném znění
- zákon č. 458/2000 Sb., energetický zákon, v platném znění

Odpovědnost vlastníka lesa za bezpečnost návštěvníků

§ 19 odst. 1 LesZ

*„Každý má právo vstupovat do lesa **na vlastní nebezpečí**, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Při tom je povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a **dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců**.“*

Odpovědnost za škodu vzniklou porušením preventivní povinnosti podle § 2900 ObčZ nelze vyloučit!

Odovědnost vlastníka lesa za bezpečnost návštěvníků

„Vlastník lesa nemůže odpovídat za každou škodu na zdraví a majetku osob, které do lesa vstupují, neboť je vyloučeno, aby měl pod plnou kontrolou stav veškerého porostu v lese. Ustanovení § 19 odst.1 lesního zákona ovšem zároveň nevylučuje, aby odpovědnost vlastníka lesa za škodu byla založena tam, kde s přihlédnutím ke konkrétním poměrům a okolnostem lze vyžadovat jistou intenzitu péče o lesní porost a předvídavost vlastníka vzhledem ke hrozícím rizikům. Zde totiž nejde o smrtelný následek, k němuž by došlo při volném pohybu poškozené kdekoliv v lese, nýbrž při jízdě na kole po lesní cestě, kde je určitý pohyb osob obvyklý. Šlo-li navíc o vyznačenou cyklotrasu, musel vlastník lesa předpokládat zvýšenou frekvenci návštěvníků a tomu přizpůsobit svou činnost ohledně stavu a kvality porostů, které mohly bezpečnost pohybu v těchto místech ohrozit. I když vlastník lesa sám nebyl zřizovatelem cyklotrasy nebo tím, kdo ji na pozemku vyznačil, o zřízení cyklotrasy věděl a vzhledem ke svému postavení zákonem povolaného správce státního lesa si měl být vědom i zvýšené možnosti ohrožení osob cyklotrasu využívajících.“ (rozsudek NS ČR ze dne 28.2.2013 25 Cdo 3354/2011)

Odpovědnost vlastníka lesa za bezpečnost návštěvníků

Význam ustanovení § 19 odst. 1 lesního zákona o vstupu do lesa na vlastní nebezpečí spočívá ve světle aktuální judikatury pouze **v rozšíření množství případů, kdy může být vznik škodní události přičítán vyšší moci** (*vis maior*, tedy tzv. neodvratitelné náhodě)

Počet škodních událostí je relativně nízký a bylo by chybou na rekreační funkci lesa jen díky existence odpovědnosti za škodu zanevřít.

Využití rekreační funkce lesa je jednou z mála možností, jak informovat veřejnost o významu lesa z pohledu jeho vlastníka, resp. lesního hospodáře!

Odpovědnost vlastníka lesa za bezpečnost návštěvníků

Novela zákona č. 114/1992 Sb. schválená vládou ČR:

Navrhuje se zařazení nového § 63 odst. 5 zákona:

*„Každý je povinen při pohybu na cizích pozemcích včetně pohybu na pozemních komunikacích, stezkách a pěšinách, vyznačených cyklostezkách, odpočinkových místech, tábořištích a v altáncích mimo zastavěná území obcí dbát své osobní bezpečnosti nebo bezpečnosti osob svěřených a přizpůsobit své jednání stavu přírodního prostředí na těchto pozemcích a nebezpečím v přírodě obvyklým tak, aby nedošlo ke škodě na vlastním majetku, zdraví nebo životě svém nebo osob svěřených. **Vlastníci pozemků neodpovídají za škody na majetku, zdraví nebo životě, vzniklé jiným osobám působením přírodních sil nebo jejich vlastním zaviněním.**“*

Lesní pedagogika – právní minimum

- **Lesní pedagogika pro školy a školská zařízení**
- **Organizované a hromadné sportovní akce v lese**
- **Ochrana osobnosti**
- **Autorské právo**
- **Použití zvířat**

Lesní pedagogika – právní minimum

Lesní pedagogika pro školy a školská zařízení

„Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.“ (§ 29 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona)

Lesní pedagogika – právní minimum

Lesní pedagogika pro školy a školská zařízení

Školy a školská zařízení jsou nositeli primární odpovědnosti za bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v zásadě při všech aktivitách zajišťovaných nebo organizovaných školou

Tato odpovědnost má povahu odpovědnosti objektivní, tedy odpovědnosti za výsledek

Lesní pedagogika – právní minimum

Lesní pedagogika pro školy a školská zařízení

Povinnost zajistit bezpečnost žáků zajišťují školy především formou pedagogického dohledu nad dětmi a nezletilými žáky

Rozsah dohledu je upraven v § 6 odst. 3 vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Osoba vykonávající dohled má právo účastnit se výukových aktivit, i když jsou zajišťovány jinou osobou (např. v rámci lesní pedagogiky)

Lesní pedagogika – právní minimum

Lesní pedagogika pro školy a školská zařízení

„Právnícká osoba, která vykonává činnost mateřské školy, vykonává dohled nad dítětem od doby, kdy je pedagogický pracovník převezme od jeho zákonného zástupce nebo jím pověřené osoby, až do doby, kdy je pedagogický pracovník předá jeho zákonnému zástupci nebo jím pověřené osobě. Předat dítě pověřené osobě lze jen na základě písemného pověření vystaveného zákonným zástupcem dítěte.“

(§ 5 vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání)

Lesní pedagogika – právní minimum

Lesní pedagogika pro školy a školská zařízení

„Při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, kdy místem pro shromáždění žáků není místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, se zajišťuje bezpečnost a ochrana zdraví žáků na předem určeném místě 15 minut před dobou shromáždění. Po skončení akce končí zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví žáků na předem určeném místě a v předem určeném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce škola oznámí nejméně 2 dny předem zákonným zástupcům žáků.“

(§ 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání)

Lesní pedagogika – právní minimum

Lesní pedagogika pro školy a školská zařízení

Ustanovení § 29 odst. 2 školského zákona neumožňuje přenesení povinnosti zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví vůči dětem, žákům nebo studentům při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb na jiný subjekt!

Odpovědnost za škodu se řídí § 391 zákoníku práce

Lesní pedagogika – právní minimum

Obecné doporučení

Pro lesního pedagoga i vlastníka lesa je „bezpečnější“, pokud je akce lesní pedagogiky realizována v rámci školního vzdělávacího programu, neboť **právě v těchto případech není o aplikovatelnosti § 29 odst. 2 školského zákona možno pochybovat!**

Lesní pedagogika – právní minimum

Odpovědnost za škodu na straně vlastníka lesa podle § 2900 občanského zákoníku není vyloučena

U „školních akcí“ se odpovědnost může projevit v podobě regresního nároku školské právnické osoby

Cesty k naplnění preventivní povinnosti při akcích lesní pedagogiky:

- upozornit na základní rizika lesního prostředí, na zásady bezpečného pobytu a pohybu v lese a na činnosti v lese zakázané
- vyhýbat se místům se zvýšeným rizikem
- zdržet se zcela vstupu do lesa při očekávaném vzniku zvýšeného rizika (např. extrémní povětrnostní podmínky)
- řádně udržovat stavby a zařízení v lese
- upozornit na rizika při používání nástrojů a pomůcek

Lesní pedagogika – právní minimum

Odpovědnost za škodu na straně vlastníka lesa

Odpovědnost za škodu bude samozřejmě dána i v případech přímého porušení zákazů nebo příkazů vyplývajících z lesního zákona.

Typické případy:

- porušení zákazů zakotvených do § 20 odst. 1 lesního zákona
- **pořádání organizované nebo hromadné sportovní akce bez předchozího oznámení odpovídajícího zákonným požadavkům**

Lesní pedagogika – právní minimum

Organizované a hromadné sportovní akce v lese

Oznámení 30 dnů předem s těmito náležitostmi:

- místo a termín akce
- předpokládaný počet účastníků
- způsob zajištění
- souhlas vlastníka lesa

Orgán státní správy lesů může do 15 dnů ode dne doručení oznámení stanovit doplňující podmínky

Lesní pedagogika – právní minimum

Jsou akce lesní pedagogiky organizovanými a hromadnými sportovními akcemi v lese?

Vymezení pojmu „organizované a hromadné sportovní akce v lese“ není jasné.

Rys organizovanosti a hromadnosti splňuje každá akce o třech a více účastnících!

Rozhodující je, zda akci lze označit za „sportovní“

Sport „představuje všechny formy tělesné činnosti, které prostřednictvím organizované i neorganizované účasti si kladou za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní.“ (§ 2 odst. 1 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu)

Lesní pedagogika – právní minimum

Organizované a hromadné sportovní akce v lese

Za organizovanou a hromadnou sportovní akci v lese lze považovat každou akci o třech a více účastnících, jejímž hlavním nebo vedlejším cílem je harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní

Pro posouzení, zda akce lesní pedagogiky je či není akcí podle § 20 odst. 5 LesZ, je **rozhodující názor místně příslušného orgánu státní správy lesů.**

Lesní pedagogika – právní minimum

Ochrana osobnosti

Fotografie a jiné obrazové či zvukové záznamy lze pořizovat a následně rozšiřovat jen se souhlasem dotčených osob

Souhlas za nezletilé udělí rodiče či jiní zákonní zástupci

Lesní pedagogika – právní minimum

Ochrana osobnosti

Souhlas není třeba pro pořizování obrazových či zvukových záznamů:

- a) k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů**
- b) k úřednímu účelu na základě zákona,
- c) veřejné vystoupí v záležitosti veřejného zájmu,
- d) vědecký nebo umělecký účel
- e) tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství

Lesní pedagogika – právní minimum

Ochrana osobnosti

Při pořizování obrazových nebo zvukových záznamů o akcích lesní pedagogiky lze předchozí souhlas zobrazovaných jedinec doporučit.

Lesní pedagogika – právní minimum

Autorské právo

Autorské dílo je dílo, které je „*jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam*“ (§ 2 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb.)

Ne každý výtvor je autorským dílem!

Lesní pedagogika – právní minimum

Autorské právo

Autorské právo = **práva osobnostní + práva majetková**

Osobnostní autorská práva - zejména právo rozhodnout o zveřejnění svého díla a právo rozhodnout, zda a jakým způsobem má být autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití díla

Majetková autorská práva – zejména právo autora své dílo užít a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva

Lesní pedagogika – právní minimum

Autorské právo

Oprávnění k užití síla se uděluje licenční smlouvou s autorem

Zvláštnímu režimu podléhají tzv. **soutěžní díla** (díla, která byla vytvořena autorem jako soutěžícím ve veřejné soutěži).

U soutěžního díla platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícimu ze soutěžních podmínek, licenční smlouva není zapotřebí!

Lesní pedagogika – právní minimum

Použití živých zvířat

§ 494 OZ: *„Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“*

Konkrétní pravidla jsou zakotvena v zákoně č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, částečně rovněž v zákoně č. 166/1999 Sb., veterinárním zákoně

Lesní pedagogika – právní minimum

Použití živých zvířat

Zákaz týrání zvířat a propagace týrání

Týrání je definováno relativně rozsáhlým výčtem činností (např. nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly)

Lesní pedagogika – právní minimum

Použití živých zvířat

Zvláštní pravidla pro veřejná vystoupení zvířat

(jednorázové nebo opakované provádění činnosti se zvířetem nebo zvířaty chovatele, které je přístupné veřejnosti, za účelem výchovy či vzdělávání)

Charakter veřejného vystoupení může mít i předvádění zvířat při akcích lesní pedagogiky

Lesní pedagogika – právní minimum

Použití živých zvířat

Pořadatel veřejného vystoupení je povinen :

- a) **zajistit přítomnost fyzické osoby schopné rozpoznat zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu zvířat**, zjistit změny v chování zvířat, určit, zda celkové prostředí je vhodné k zachování zdraví a pohody zvířat, bezpečně manipulovat s daným druhem zvířat a organizačně zabezpečit ochranu zvířat při pořádání veřejného vystoupení.
- b) **oznámit nejméně 14 dnů přede dnem konání veřejného vystoupení** krajské veterinární správě a příslušné obci místo a datum konání, druh a počet zvířat, která se mají veřejného vystoupení zúčastnit, údaje umožňující identifikaci fyzické osoby dle písm. a) schopné rozpoznat zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu zvířat etc. a předložit seznam činností se zvířaty

Lesní pedagogika – právní minimum

Použití živých zvířat – odpovědnost za škodu

V případě **poškození zvířete** se bude postupovat podle ustanovení ObčZ o škodě na zvířeti (§ 2970: *„Při poranění zvířete nahradí škůdce účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu. Náklady spojené s péčí o zdraví nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.“*)

Lesní pedagogika – právní minimum

Použití živých zvířat – odpovědnost za škodu

V případě vzniku škody zvířetem se bude postupovat podle ustanovení ObčZ o škodě způsobené zvířetem

- **Způsobí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo**
- **Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem**
- Neplatí v případech svémocného odnětí zvířete (krádež apod.)

Lesní pedagogika – právní minimum

Škoda způsobená zvířetem

„Vlastník či chovatel psa by měl předpokládat, že se pes může projevovat nebezpečným a neočekávaným způsobem, a měl by být v každé situaci připraven i nepřiměřenou reakcí zvířete zvládnout, neboť jeho povinností je zajistit psa takovým způsobem, aby byla zabezpečena ochrana okolí, zejména ostatních osob.“ (rozsudek NS ČR ze dne 17.3.2009 sp. zn. 25 Cdo 3516/2007)

Děkuji Vám za pozornost !

Martin Flora

Mendelova univerzita v Brně

Fakulta lesnická a dřevařská

AK Pásek, Honěk & partneři